

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

SZLACHTUJĄCA SZLACHTA

OJCZYSTY – DODAJ
DO ULUBIONYCH

Byłyżby to słowa spokrewnione? Nie – to tylko podobieństwo brzmieniowe. Ale na przestrzeni dziejów rozmaite były próby dojścia pochodzenia słów SZLACHCIC i SZLACHTA. Gloryfikatorzy szlachty jako warstwy społecznej głosili, że SZLACHCIC pochodzi od SŁAWY: „Jabłonowski rozumie, że to ma być Sławczyk od sławy (...). Toż Sarnicki wywodzi, że szlachcic wziął początek od słówka sława, jużby sławcic” [Chmiel. za SJP L]. Inni – z tego samego grona – dopatrywali się szlachtetnego powiązania SZLACHTOWANIA ze SZLACHTĄ: „Szlachcic u Polaków niby Schlachter według Hartknocha z Niemieckiego, rzeźnik, przez postpozycyą nazwany, że na wojnie pod Grunwaldą Polacy Krzyżaków 50 tysięcy położywszy, wiele naczynili mięsa Marsowi in victimam” [Czach. za SJP L]. Byli i tacy, którzy upatrywali pochodzenia słowa SZLACHTA zupełnie gdzie indziej: „Kromer zaś twierdzi, że się zowią Geschlechter, t.i. [to jest] z podłych idący, że wielu podłych za odważne czyny szlachtetwa odnieśli zaszczyt” [ib.]. SZLACHTA to stary i od najdawniejszych czasów notowany wyraz, ale nie rodzimy. SZLACHTA – dawniej też ŚLACHTA i ŚLECHTA – to XIV-wieczne zapożyczenie ze średniowiecznej niemczyzny, od dawnego niemieckiego slahte ‘ród, szczep, plemię’, stanowiącego skrócenie wcześniejszego geslehte / geslahte o takim samym znaczeniu. SZLACHTOWAĆ natomiast to nieco późniejsze, choć też niemieckie zapożyczenie: od niemieckiego schlachten ‘zabijać, zarzynać’.